

NEDERLANDSCHE BOND VAN BELASTINGBETALERS

De **Nederlandsche Bond van Belastingbetalers** (NBvB) was het geesteskindje van Johan Göbel jr. Deze jonge journalist en zakenman had in 1915 het hoofdredacteurschap van het links-intellectuele weekblad *De Controleur* in handen gekregen. Onder Göbels beheer kreeg het blad een sterk rechts-populistische inslag: de kolommen werden gevuld met allerlei ‘sensationele’ onthullingen (waarbij journalistieke normen niet zelden werden overtreden) en met op agressieve toon geschreven stukjes over de bemoeizucht van de overheid. In 1919 maakte Göbel zijn blad tot spreekbuis van de op 9 oktober van dat jaar mede door hem zelf opgerichte Nederlandsche Bond van Belastingbetalers. De bond wilde geen partij zijn, maar veeleer een pressiegroep van belastingbetalers, die nauwlettend in de gaten hield of de zich steeds uitbreidende overheid geen geld over de balk smeedt. Daartoe werden kritische begrotingscommissies ingesteld, die de begroting van ieder departement aan een streng onderzoek onderwierpen. De conclusies van dergelijke onderzoeken waren steevast vernietigend voor de Staat der Nederlanden, want voor de NBvB waren sociale verzekeringen, overheidssubsidies en ambtenarij in wezen vormen van kapitaalverspilling. De bond pleitte voor een zeer terughoudende overheid, voor actieve bestrijding van het socialisme, voor afschaffing van de raden van arbeid, terwijl ook stemmen klonken om het kiesrecht te beperken tot belastingbetalers.

In 1920 en 1921 groeide de NBvB relatief snel, onder andere doordat een groot aantal reeds langer bestaande lokale bezuinigingsgroepjes zich bij de bond aansloot. Begin 1920 had de bond reeds 500 leden. Omdat de bond nog niet als afzonderlijke partij optrad, waren veel leden tevens lid van behoudende partijen als de CHU, de Vrijheidsbond en de **Middenstandspartij**.

Voorafgaande aan de gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam in maart 1921 ontstonden in de bond conflicten over de vraag welke houding bij verkiezingen moest worden aangenomen. Uiteindelijk werd besloten tot het geven van een stemadvies ten gunste van de partijen met een sterke bezuinigingsparagraaf. Nog hetzelfde jaar zou het bondsbestuur deze koers echter drastisch veranderen. Op de algemene ledenvergadering van 6 oktober 1921 werd besloten om voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 1922 wél eigen kandidaten te stellen. Volgens de officiële verklaring gebeurde dit onder druk van de leden van de bond, maar de historicus H.J. Scheffer meent in zijn boek over *De Controleur* dat het besluit vooral was ingegeven door de ambitie van zowel Göbel als partijvoorzitter Van der Mijle om Tweede-Kamerlid te worden. Het besluit leidde tot uittreding van verschillende leden, die hun lidmaatschap van de bond nu niet langer wensten te combineren met hun lidmaatschap van een andere politieke partij. Daarmee was de uitstroom van leden nog niet ten einde. Waarschijnlijk uit onvrede met Göbels dominante positie binnen de bondsorganisatie, verlieten achtereenvolgens de partijvoorzitter Van der Mijle en de gehele afdeling Den Haag onder leiding van A.F.L. Faubel de Bond van Belastingbetalers. Van der Mijle zou als lijsttrekker van de door hemzelf opgerichte **Nationale Bond voor Bezuiniging** aan de verkiezingen van 1922 deelnemen, terwijl Faubel lijsttrekker werd van de **Staatspartij voor de Volkswelvaart**.

Om nog onbekende redenen nam de NBvB met drie verschillende, maar wel met elkaar verbonden lijsten aan de verkiezingen van 1922 deel: een ‘radicaal-economische lijst’ o.l.v. Göbel, een lijst van de **Huiseigenarenpartij** met als lijsttrekker J. Schouten en een door W.H.E. baron Van der Borch Verwolde aangevoerde lijst van de **Patriciërsbond**. Het vergrootte voor de kiezer niet bepaald de doorzichtigheid van de toch al wat schimmige bond. Bij de verkiezingen behaalden de drie lijsten gezamenlijk met 0.52% te weinig stemmen voor een restzetel.

Na de Tweede-Kamerverkiezingen ging het snel bergafwaarts met de bond. Kort na de verkiezingen nam Göbel het initiatief tot de vorming van een schaduwparlement, waarin die partijen zitting konden nemen die net als zijn bond de kiesdrempel niet hadden gehaald. Van het initiatief kwam echter weinig terecht, ook omdat de initiatiefnemer zelf in september 1922 naar Duitsland was gevlucht om aan gerechtelijke vervolging wegens financiële malversaties te ontkomen. Het vertrek van Göbel maakte voor Van der Mijle de weg vrij om terug te keren naar de kringen rond *De Controleur*, waarvan hij in 1923 hoofdredacteur werd. In de loop van 1923 ging de NBvB op in Van der Mijles **Nationale Bond voor Bezuiniging**. Deze partij zou onder zijn leiding in 1925 wederom deelnemen aan de verkiezingen, om in 1929 op te gaan in het wederom door Van der Mijle opgerichte **Verbond van Nationalisten**. In 1933 ten slotte, zou Van der Mijle aan de wieg staan van de **Nationaal-Socialistische Partij**.